



CYKELN BINDER IHOP STADEN

CYKELKÖK OCH EARN A BIKE FÖR EN JÄMLIKARE STAD

2017-04-28

Av: Jämlikt Göteborg

Att cykla är ett smart sätt att ta sig fram i staden. Och det handlar inte bara om miljömässiga och ekonomiska fördelar. Cyklingen bidrar i allra högsta grad till socialt hållbar stadsutveckling. Cykelkök och Earn a Bike är två exempel på verksamheter som ger sociala effekter i lokalsamhället.

Cykelkök finns på flera håll i landet och kan beskrivas som en gör-det-själv-verkstad för cyklister. De drivs ofta av volontärer som tillhandahåller kunskap och verktyg för den som vill reparera sin cykel. Cykelköken har blivit uppskattade träffpunkter och en del kopplar olika cykelaktiviteter till verksamheten – återbruk, cykellopp eller lära cykla-kurser.

I Earn a Bike är utbildning själva grunden, och ibland sker den i samarbete med ett cykelkök. Konceptet går ut på att barn och unga, ofta i socialt utsatta områden, får renovera en begagnad cykel till ett funktionsdugligt och säkert skick. Efter att ha deltagit i mekar-utbildningen får de behålla cykeln som sin egen.

– I Göteborg finns just nu väldigt många initiativ på gång kring cykelkök och Earn a Bike-verksamhet. Det finns dessutom en politisk vilja att driva det här, säger Hanna Ljungblad, mobilitetskonsult på Koucky & Partners.

Cyklning ger social hållbarhet

I det nyligen avslutade projektet Earn a Bike Göteborg har hon och kollegan Torunn Renhammar samlat erfarenheter från pågående och avslutade verksamheter. Målet har varit att ta fram ett lokalt koncept och en affärsmodell för Earn a Bike.

– Vår ingång som mobilitetskonsulter var att öka cyklingen, men allt eftersom insåg vi att det också har en rad positiva aspekter och potentiella effekter. Integration, jämlikhet, jämställdhet, ökad sysselsättning, fysisk aktivitet, återbruk, trafiksäkerhet och mobilitet – för att nämna några, säger Torunn Renhammar.

I Biskopsgården är två cykelkök i uppstartsfasen. Där bor många stora familjer med barn som nästan alltid har egna cyklar. Men när cyklarna går sönder repareras de sällan.

– Antingen slängs cyklarna eller – i värsta fall – så cyklar barnen omkring på cyklar som inte är säkra. Där fyller cykelköken en stor funktion. Ännu bättre är om utbildning kopplas till verksamheten så barnen från början lär sig att ta hand om sin cykel, säger Torunn Renhammar.

”95 procent av deltagarna på våra cykelkurser är utrikesfödda kvinnor som aldrig fått lära sig att cykla”

Mindre vanligt är att unga och vuxna i Biskopsgården har cyklar, och då är Earn a Bike en bra möjlighet att skaffa en egen cykel.

– Det ökar rörligheten väsentligt, både inom stadsdelen och till andra stadsdelar. Det gör att man kan ta sig till jobb man annars inte hade kunnat söka. Ytterligare en social aspekt är att de vuxna kan cykla tillsammans med sina barn, säger Torunn Renhammar.

Earn a Bike för nyanlända

Ny statistik från myndigheten Trafikanalys visar att antalet cykelresor per invånare har minskat med 38 procent sedan 1990-talet, och att cyklandet bland barn och unga har minskat ännu mer. Forskning visar också att cykling är underrepresenterat bland utrikesfödda – framförallt gäller det kvinnorna.

– Det är inte självklart för kvinnor att cykla överallt i världen, i exempelvis Iran är det cykelförbud för kvinnor. 95 procent av deltagarna på våra cykelkurser är utrikesfödda kvinnor som aldrig fått lära sig att cykla, säger Anna Asplind, projektledare på Cykelfrämjandet.

Förra året startade Cykelfrämjandet projektet Frihet på cykel som vänder sig till nyanlända. Under våren testar Västra Götalandsregionen konceptet på ett asylboende i Lugnås utanför Mariestad. Tanken är att de asylsökande ska få möjlighet att lära sig cykla – samtidigt som de får ett transportmedel som ger större rörelsefrihet.

– För att kunna genomföra cykelkurserna är vi beroende av frivilliga krafter. Instruktorerna utbildas i samarbete med Svenska kyrkan, där lär sig volontärerna hur man på bästa sätt lär andra cykla, säger Karin Ryberg, regionutvecklare på Västra Götalandsregionen.

Erfarenheter från ett Frihet på cykel-projekt på asylboendet Björklunda på södra Gotland förra året är positiva. Då samarbetade Cykelfrämjandet med Solna cykelkök som körde dit sin mobila verkstad. En volontärgrupp på plats stod för insamlingen av cyklar.

– Volontärerna hade redan aktiviteter med de nyanlända och det underlättade kommunikationen. När vi kom hade de ordnat kaffekalas med svenska, syriska och afghanska kakor. För att engagera den här gruppen måste man vara på plats, prata och skapa en relation, säger Anna Asplind.

Många olika aktörer intresserade

Det finns många aktörer, både privata och offentliga som har intresse av cykelkök och Earn a Bike-verksamhet. Bostadsbolag och fastighetsägare är ofta involverade genom att upplåta lokaler och skänka utrensade cyklar.

– De ser det också som ett sätt att öka trivseln för de boende och ge ökad service. Dessutom kan det användas strategiskt – genom att lägga cykelköken på ställen där det känns lite ödsligt kan man väcka liv i kvarteret, säger Hanna Ljungblad.



Intresseorganisationer och föreningsliv är också vanliga aktörer – allt från Hyresgästföreningen och Studieförbundet till föreningar som verkar för integration eller vänder sig till barn och unga. Även arbetsmarknadsaktörer visar intresse för den här typen av initiativ.

– Här kan cykelköken komma in som en plattform för att erbjuda instegsjobb, nystartsjobb och praktikplatser, säger Hanna Ljungblad.

Cykelkök och Earn a Bike ligger också i linje med flera av stadens mål som berör olika delar av organisationen. Det kan vara stadsdelsförvaltningar som utgår från sitt medborgaransvar eller Kretslopp och vatten som verkar för cirkulär ekonomi och minskat avfall.

Göteborg ska bli en cykelstad

När trafikkontoret pratar om social hållbarhet är en av utgångspunkterna en sammanhållen stad som binder ihop människor och olika områden. Här är cyklingen viktig för att skapa ett flexibelt rörelsemönster i hela staden.

Målet är att tredubbla antalet cykelresor fram till 2025. Visionen är att cykeln ska vara ett konkurrenskraftigt färdmedel – ett snabbt, enkelt och säkert sätt att ta sig till målpunkter nära och långt bort.

– Fundamentet i cykelstrategin är en sammanhängande och väl utformad cykelinfrastruktur. Vi ska erbjuda god cykelstandard året om. Det ska också finnas stöd och tjänster som underlättar cykling och ökar attraktiviteten i förhållande till andra trafikslag, säger Maria Olsson, handläggare social hållbarhet på trafikkontoret.

Satsningen Jämlikt Göteborg har som mål att minska de skillnader i livsvillkor och hälsa som finns mellan olika stadsdelar.

– Jag tror att cykling kan bidra till en mer jämlik stad. Vi vet att cykling är ett kraftfullt verktyg för att få en aktiv befolkning. Hur kan vi använda det för att kraftsamla i områden där invånarna har sämre hälsa? Vi har precis börjat fundera i de banorna och är inte riktigt framme ännu, säger Maria Olsson.

Texten är ett sammandrag från föreläsningsserien Mellanrum på Göteborgs Stadsmuseum – Att vara ute och cykla – cykeln som möjliggörare för socialt hållbar stadsutveckling den 29 mars 2017.